

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

2	6	8	0
---	---	---	---

Exam. Code :

0	3	1	0
---	---	---	---

Master of Arts [Economics] 4th Semester
(2054)

Opt. (ii) ECONOMICS OF INDUSTRY-II

Paper : MAECO-403 & 404 (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 80

Note :—Q. No. 1 is compulsory. Attempt any **TEN** short answer questions of 2 marks each from this question. Attempt any **ONE** long answer question of 15 marks from each Unit.

1. Attempt any **TEN** questions :

- (a) What is collusive conduct ?
- (b) Define product differentiation.
- (c) What do you mean by dominant firm ?
- (d) Differentiate between takeovers and mergers.
- (e) Define market power.
- (f) Give the types of price discrimination.
- (g) What is administered pricing ?

- (h) Draw Kinked demand curve. Why Kink occurs in demand curve ?
- (i) Define market structure.
- (j) How social welfare losses are measured ?
- (k) What do you mean by price rigidity ?
- (l) Differentiate between Monopoly and Monopsony.
- (m) What are the determinants of market performance ?
- (n) What is horizontal merger ?
- (o) What is Third degree price discrimination ?

10×2=20

UNIT—I

- 2. (a) Discuss the relationship between market structure and technological progress.
 - (b) Differentiate between Schumpeter's and Arrow's views on innovation.
- 7+8=15
3. What factors influence rivalry in an industry ? Discuss the strategies of dominant firm to control the market. 15

UNIT—II

- 4. Explain the different types of mergers and efficiency related causes of different mergers. 15
- 5. Why merger policy is important ? Evaluate merger policy of US. How merger policy is important for developing economies ?

15

UNIT—III

6. Explain the case of Kinked demand curve and full cost pricing. How does Kinked demand curve explain price rigidity in oligopoly ? 15
7. Explain the nature and effects of price discrimination. 15

UNIT—IV

8. Explain the Indian Government policy towards monopolistic and restrictive practices. 15
9. Explain market structure, conduct and performance in case of :
- (i) Perfect competition and
 - (ii) Monopoly situations. 15

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— प्रश्न न. 1 अनिवार्य है, इस प्रश्न में से प्रत्येक 2 अंक के दस लघु उत्तरीय प्रश्नों का प्रयास करें। प्रत्येक यूनिट से 15 अंकों का कोई एक दीर्घ उत्तरीय प्रश्न करें।

1. कोई भी दस प्रश्न करें :
- (a) कपटपूर्ण आचरण क्या है ?
 - (b) उत्पाद विभेदन को परिभाषित करें।
 - (c) प्रमुख फर्म से आपक क्या तात्पर्य है ?
 - (d) अधिग्रहण और विलय के बीच अंतर करें।
 - (e) बाजार की शक्ति को परिभाषित करें।
 - (f) मूल्य भेदभाव के प्रकार बताएं।

- (g) प्रशासित मूल्य निर्धारण क्या है ?
- (h) वक्रित मांग वक्र बनाएं। मांग वक्र में किंक क्यों होता है ?
- (i) बाजार संरचना को परिभाषित करें।
- (j) सामाजिक कल्याण हानियों को कैसे मापा जाता है ?
- (k) कीमत कठोरता से आप क्या समझते हो ?
- (l) एकाधिकार और एकक्रमण के बीच अंतर बताएं।
- (m) बाजार प्रदर्शन के निर्धारक क्या हैं ?
- (n) क्षैतिज विलय क्या है ?
- (o) तृतीय डिग्री मूल्य भेदभाव क्या है ? 10×2=20

यूनिट-I

2. (a) बाजार संरचना और तकनीकी प्रगति के बीच संबंध पर चर्चा करें।
- (b) नवाचार पर शुम्पीटर और एरो के विचारों के बीच अंतर करें। 7+8
3. कौनसे कारक किसी उद्योग में प्रतिद्वंद्विता को प्रभावित करते हैं ? बाजार को नियंत्रित करने के लिए प्रमुख फर्म की रणनीतियों पर चर्चा करें। 15

यूनिट-II

4. विभिन्न प्रकार के विलयों और विभिन्न विलयों की दक्षता संबंधी कारणों की व्याख्या करें। 15
5. विलय नीति क्यों महत्वपूर्ण है ? अमेरिका की विलय नीति का मूल्यांकन करें। विकासशील अर्थव्यवस्थाओं के लिए विलय नीति किस प्रकार महत्वपूर्ण है ? 15

यूनिट-III

6. विखंडित मांग वक्र और पूर्ण लागत मूल्य निर्धारण के मामले की व्याख्या करें। विखंडित मांग वक्र अल्पाधिकार में कीमत कठोरता की व्याख्या कैसे करता है ? 15
7. मूल्य भेदभाव के स्वरूप और प्रभावों की व्याख्या करें। 15

यूनिट-IV

8. एकाधिकारवादी और प्रतिबंधात्मक योजनाओं के प्रति भारत सरकार की नीति की व्याख्या करें। 15
9. निम्नलिखित के मामले में बाजार संरचना, कार्य संचालन और प्रदर्शन की व्याख्या करें :
- (i) पूर्ण प्रतिस्पर्धा और
- (ii) एकाधिकार की स्थिति। 15

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ 2 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਦਸ ਲਘੁ ਉੱਤਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਤੋਂ 15 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਦੀਰਘ ਉੱਤਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

1. ਕੋਈ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰੋ :
- (a) ਕਪਟਪੂਰਨ ਆਚਰਣ ਕੀ ਹੈ ?
- (b) ਉਤਪਾਦ ਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (c) ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਫਰਮ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (d) ਟੇਕਓਵਰ ਅਤੇ ਵਿਲੀਨਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰੋ।
- (e) ਬਾਜ਼ਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

- (f) ਕੀਮਤ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦਿਓ।
- (g) ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਮਤ ਕੀ ਹੈ ?
- (h) ਕਿੰਕਡ ਮੰਗ ਵਕਰ ਬਣਾਓ। ਮੰਗ ਵਕਰ ਵਿੱਚ ਕਿੰਕ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
- (i) ਬਜ਼ਾਰ ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (j) ਸਮਾਜਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
- (k) ਕੀਮਤ ਦੀ ਕਠੋਰਤਾ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (l) ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਇਕਕ੍ਰਮਣ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰੋ।
- (m) ਬਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਕ ਕੀ ਹਨ ?
- (n) ਹੋਰੀਜੰਟਲ ਵਿਲੀਨਤਾ ਕੀ ਹੈ ?
- (o) ਥਰਡ ਡਿਗਰੀ ਕੀਮਤ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀ ਹੈ ? 10×2=20

ਯੂਨਿਟ-I

2. (a) ਬਜ਼ਾਰ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- (b) ਨਵੀਨਤਾ ਬਾਰੇ ਸ਼ੁਮਪੀਟਰ ਅਤੇ ਐਰੋ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕਰੋ। 7+8=15

3. ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਕ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ? ਬਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਫਰਮ ਦੀਆਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਲੀਨਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

5. ਰਲੇਵੇਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਉਂ ਹੈ ? ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਰਲੇਵੇਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਅਰਥਚਾਰਿਆਂ ਲਈ ਰਲੇਵੇਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਕਿੰਨੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ? 15

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਕਿੰਕਡ ਡਿਮਾਂਡ ਕਰਵ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਲਾਗਤ ਕੀਮਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਕਿੰਕਡ ਡਿਮਾਂਡ ਕਰਵ ਅਲਪਾਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤ ਦੀ ਕਠੋਰਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ? 15
7. ਕੀਮਤ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਏਕਾਧਿਕਾਰਵਾਦੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15
9. ਬਾਜ਼ਾਰ ਬਣਤਰ, ਕਾਰਜ ਸੰਚਾਲਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ :
(i) ਸੰਪੂਰਨ ਮੁਕਾਬਲਾ ਅਤੇ
(ii) ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਸਥਿਤੀਆਂ। 15